

druk nr 1363

projekt Klubu Radnych Koalicji Obywatelskiej

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA KRAKOWA
z dnia**

**KANCELARIA RADY MIASTA
KRAKOWA
SEKRETARIAT**

wpłynęło dnia: **2026 -06- 23**

Nr

Podpis

w sprawie ustanowienia roku 2027 Rokiem Stanisława Wyspiańskiego

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i pkt 18 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662) uchwała się, co następuje:

§ 1. W związku z przypadającą w 2027 roku 120. rocznicą śmierci Stanisława Wyspiańskiego, wybitnego artysty nierozwalnie związanego z Krakowem, w uznaniu Jego twórczości Rada Miasta Krakowa ustanawia rok 2027 Rokiem Stanisława Wyspiańskiego.

§ 2. Miasto Kraków podejmie działania mające na celu godne upamiętnienie Stanisława Wyspiańskiego, m. in. poprzez:

- 1) inicjowanie i wspieranie wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, artystycznych i popularnonaukowych związanych z patronem roku,
- 2) przygotowanie materiałów promujących postać i twórczość artysty (wydawnictw oraz pamiątek okolicznościowych),
- 3) ogłoszenie otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych na realizację projektów nawiązujących do twórczości i osoby Stanisława Wyspiańskiego.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Krakowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PODPIS ZAUFANY

**GRZEGORZ
STAWOWY**

23-06-2026 23:07:26 GMT+0200

Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

UZASADNIENIE

Stanisław Wyspiański (ur. 15 stycznia 1869, Kraków – zm. 28 listopada 1907, Kraków) to jeden z najbardziej wszechstronnych polskich artystów: poeta, dramatopisarz, malarz, grafik, architekt, projektant wnętrz, znawca starożytnej Grecji i dziejów średniowiecznej Polski, interesował się astronomią, był prekursorem współczesnej typografii, architektury wnętrz, wielkim reformatorem teatru oraz działaczem społecznym i samorządowcem (radny miasta Krakowa). Jego zainteresowania były tak rozległe, że wielu mówi o nim – „polski Leonardo da Vinci”.

Stanisław Wyspiański jest jedną z najwybitniejszych postaci w historii polskiej kultury, artystą nierozzerwalnie związanym z Krakowem. Urodzony i tworzący w Krakowie, przez całe życie czerpał inspirację z historii miasta, a szczególne miejsce w jego twórczości zajmowało Wzgórze Wawelskie, które uczynił symbolem polskiej tożsamości narodowej i kulturowej. Do najważniejszych osiągnięć Stanisława Wyspiańskiego należy współtworzenie polichromii Kościoła Mariackiego pod kierunkiem Jana Matejki oraz projekt witraża do tej świątyni, który zrealizował wspólnie z Józefem Mehofferem. Prace te należą do najważniejszych dzieł sztuki sakralnej przełomu XIX i XX wieku w Krakowie.

Szczególne miejsce w dorobku artysty zajmują monumentalne witraże i polichromie wykonane dla kościoła Franciszkanów, w tym słynny witraż „Bóg Ojciec – Stań się”, uznawany za jedno z najwybitniejszych osiągnięć polskiej sztuki secesyjnej, a także przedstawienia św. Franciszka, bł. Salomei oraz cykl personifikacji czterech żywiołów.

Wyspiański był wybitnym malarzem i rysownikiem, twórcą licznych portretów, pejzaży i kompozycji symbolicznych. Szczególne uznanie przyniosły mu portrety członków rodziny oraz cykl pejzaży „Widoki na Kopiec”, za który otrzymał wyróżnienie Polskiej Akademii Umiejętności. Jego ulubioną techniką były pastele, w tej technice stworzył jedno z najbardziej rozpoznawalnych dzieł polskiego modernizmu.

Znaczący wkład wniósł również w rozwój polskiej sztuki użytkowej i projektowania. Tworzył projekty wnętrz, mebli, witraży i elementów dekoracyjnych. Przykładem jego talentu w tej dziedzinie jest projekt wystroju Domu Towarzystwa Lekarskiego w Krakowie przy ul. Radziwiłłowskiej, stanowiący jedno z najważniejszych osiągnięć polskiej sztuki wnętrz początku XX wieku.

Jako grafik i ilustrator reformował polskie edytorstwo oraz grafikę książkową. Kierując artystycznie czasopismem „Życie”, unowocześnił jego szatę graficzną i typografię. Za działalność w dziedzinie drukarstwa został uhonorowany srebrnym medalem za zasługi dla polskiego drukarstwa.

Wyspiański był współzałożycielem Towarzystwa Artystów Polskich „Sztuka”, które skupiało najwybitniejszych twórców epoki i odegrało istotną rolę w rozwoju nowoczesnej sztuki.

Wyspiański był wybitnym reformatorem teatru. Wprowadził nowy typ widowiska teatralnego, teatr inscenizacji, zwany później także teatrem ogromnym, teatrem monumentalnym czy teatrem totalnym. Łączył słowo, obraz, muzykę, światło i ruch sceniczny w spójną wizję artystyczną, wyprzedzając rozwiązania stosowane w teatrach europejskich. Za przełomowe osiągnięcie uznawana jest jego inscenizacja „Wesela” oraz pierwsza w historii polskiego teatru nowoczesna adaptacja i inscenizacja „Dziadów” Adama Mickiewicza.

Jako dramaturg stworzył dzieła, które na trwałe weszły do kanonu literatury polskiej, w tym „Wesele”, „Wyzwolenie”, „Akropolis”, „Noc listopadową”, „Warszawiankę”, „Skałkę” oraz „Powrót Odysa”. Szczególnie „Wesele” stało się jednym z najważniejszych dramatów narodowych, podejmującym fundamentalne pytania o kondycję społeczeństwa polskiego i jego zdolność do odzyskania niepodległości.

Wawel zajmował w sercu i wyobraźni Wyspiańskiego szczególne miejsce. Wzgórze wawelskie uczynił miejscem akcji wielu swoich dramatów, stworzył urbanistyczną wizję zabudowy wzgórza, nadając mu rangę polskiego Akropolis. W związku z formalnym odzyskaniem w 1903 roku wzgórza wawelskiego, (wojsko austriackie opuściło historyczne gmachy w sierpniu 1905, pozostałe obiekty ostatecznie dopiero w 1911), pojawiła się koncepcja przekształcenia wzgórza w miejsce zgromadzenia najważniejszych instytucji narodowych. Wyspiański, wraz z architektem – Władysławem Ekielskim, niemal przez rok przygotowywali koncepcję zagospodarowania wzgórza wawelskiego.

Artysta pozostawił trwały ślad w tradycji miasta. Na zamówienie Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa zaprojektował strój, przechowywany do dziś w Muzeum Krakowa. W stroju wg projektu Wyspiańskiego co roku w czerwcu Lajkonik harcuje po krakowskim Rynku.

Ważnym obszarem działalności Wyspiańskiego była troska o Kraków i jego dziedzictwo kulturowe. W 1905 roku Wyspiański był radnym krakowskiej Rady Miejskiej. Kandydował z listy Komitetu Demokratycznego Polskiego i w dniu wyborów, 26 maja 1905 r., uzyskał 1281 głosów, piąte miejsce wśród wszystkich kandydatów. Na wniosek radnego Wyspiańskiego powołano Komisję Artystyczno-Konserwatorską, w której strukturach utworzono stanowisko konserwatora i plastyka miejskiego. Komisja zajmowała się m. in. inwentaryzacją zabytków lokalnej architektury, troszczyła się o ich stan i zabiegała o odnowę, nadzorowała także współczesne budownictwo miejskie, zatwierdzając plany i oceniając wygląd nowych budynków. Komisja opiniowała także projekty powstających w mieście pomników i miejsce ich lokalizacji.

Dorobek Stanisława Wyspiańskiego wywarł ogromny wpływ na rozwój literatury, teatru, sztuk plastycznych i myśli artystycznej XX wieku. Jego dzieła pozostają jednymi z najcenniejszych elementów dziedzictwa Krakowa, a pamięć o nim jest integralną częścią tożsamości kulturalnej miasta. W związku z powyższym, w uznaniu dla twórczości i dorobku artysty, Rada Miasta Krakowa ustanawia rok 2027 Rokiem Stanisława Wyspiańskiego.